

MOTIONER

VÄCKTA HOS

STOCKHOLMS STADSFULLMÄKTIGE

ÅR 1915.

N:r 23.

Av herr **Simonson**, om åtgärder i syfte att djur ej må vid Stockholms stads slakthus dödas utan föregående bedövning och att slakt efter mosaisk ritual må bliva i lag förbjuden.

Till Stockholms stadsfullmäktige.

Sedan lång tid tillbaka har arbetet att bereda skydd åt djuren pågått, och allesamman äro vi väl överens om det berättigade i denna strävan; att det funnits och fortfarande finnes överdrifter inom denna verksamhet är väl möjligt, men har icke detta skymt bort det bärande i detta arbete. Man ser hur vi allt mer och mer reagera, då till vår kännedom kommer hur än den ena, än den andra glömt sina plikter mot djuren.

Då nu så är förhållandet, frågar man sig ofta vad anledningen är att samhället tolererar slaktmetoder som innebära en onödigt plågsam behandling av djuren och ett våldförande av erkända principer. Det jag här åsyftar, är den slakt efter mosaisk ritual, som förekommer. Vad som väsentligt skiljer denna metod från en rationell slakt är att vid användning av detta sätt slakten försiggår utan bedövning. Vad nu speciellt Stockholm beträffar, så var den uppfattningen allmänt utbredd, att, då staden genom upprättande av slakthus ordnade förhållandena inom detta yrke, skulle denna metod, såsom stridande mot rationell slakt och helt främmande för våra skyldigheter mot djuren, förbjudas. Att så

icke blev förhållandet torde bero på bristande kännedom om vad slakt efter judisk ritual egentligen innebär. Ber därför få citera vad en vetenskapsman, professor L. Hoffman vid kungl. veterinärskolan i Stuttgart skriver om »schächtning»: »Regel är, att djuret utan vidare samt utan schächtförrättarens överinseende tvingas ned på golvet, och detta är i synnerhet på landet, där slaktaren ensam utför arbetet, förbundet med stora plågor för djuret. I regel bryr man sig icke om, hur kullkastandet sker. I slakthuset i Stuttgart hade man tillfälle att tämligen utan smärta för djuret kunna utföra kullkastandet med maskiner, men mången gång bryr man sig icke om att använda dessa. Men så snart djuret blivit kullkastat, kommer en akt, som otvivelaktigt är förbunden med smärtor och den häftigaste ångest. På det djur, som skall slaktas enligt judisk metod, vrides nämligen halsen ett fjärdedels varv uppåt, så att huvudet kommer att vila på båda hornspetsarna. På starka djur med långa horn kan detta vridande och uppställande blott ske med stor svårighet. Djuret söker häftigt värja sig. Denna vridning av halsen, uppställande av huvudet på hornen och nedtryckande kunna icke försiggå utan stora kraftanstängningar från människornas sida och häftigt motstånd, ångest och smärta från djurets. På åskådaren gör allt detta ett vidrigt intryck. Det uppväcker icke blott medlidande med djuret, som vrider sig i dödsångest, utan även avsky och harm.

Så är det regelrätta förfaringssättet vid judarnas slaktsätt. Men icke sällan tillkommer omständigheter och missbruk av synnerligen svår art. Ett och annat djur slår efter kullkastandet huvudet häftigt mot golvet, fasthållandet lyckas icke genast för slaktaren, djuret rycker huvudet löst och därigenom skadar det sig ofta så, att munnen blöder och sår förorsakas. På djurets häftigt stönande andedräkt, rullande med ögonen och vissa blodkärls hastiga fyllande igenkännes djurets ångest och smärta. Från det ögonblick fängslandet börjar tills djuret är i ordning för schächtsnittets utförande åtgå med användande av lämpliga medel och tillräcklig och övad personal cirka 5 minuter. Men om hinder inträffa därigenom, att de ofta bristfälliga kastningsverktygen brista, att djuret är för starkt i förhållande till slaktaren eller att den som skall utföra schächtsnittet icke är i ordning, så kan en mycket längre tid förflyta.

Själva snittet utföres på så sätt, att förrättaren med vänstra handen fattar tag i huden på djurets hals, under det en med-

hjälpare stöder emot på andra sidan, varefter han medelst knivens förande fram och tillbaka genomskär halsen ända till ryggraden. Under skärandet rusar plötsligt andedräkten från den genomskurna luftstrupen ut genom såret. Det med buller från carotiderna och till en början även från jugularerna framsprutande blodet sprides av den utandade luftströmmen i ett blodregn vitt och brett omkring: vid inandningen insuges en del av blodet i luftstrupen och lungorna. Sårtyterna draga sig vitt och gapande från varandra, djuret öppnar och tillsluter ögonlocken vid och efter snittet flera gånger efter varandra och rullar ögongloberna i alla riktningar. Likaledes öppnar och tillsluter djuret flera gånger munnen, liksom det sökte efter luft. Själva andningen och hjärtslagen fortgå till en början (frånsett det störande, som snittet förorsakat). Då efter snittets utförande huvudet ej vidare vidröres, kan det röra huvudet fram och tillbaka, varvid blodet sprutar åt alla håll och dess rörelser bära fullkomligt prägel av medvetande och känsla, av smärta och ångest samt ett sökande efter hjälp eller möjlighet att undkomma. Om i detta ögonblick ett djur sluppe löst, tager det fullkomligt regelrätt sin tillflykt genom slaktrummetts dörr. Först efter någon tid följer ett sakta nedsjunkande av huvudet eller ock ett flera gånger upprepat hårt och tungt nedkastande av detsamma, och detta kan t. o. m. ske så hårt, att horn avbrytes. Häftiga sprittande rörelser inställa sig, ryckningar i de fängslande repen, och slutligen allmänna krampartade, över hela kroppen utbredda sprittningar. Tiden från snittet till sänkande eller nedkastandet av huvudet är olika, 2—4 minuter, och till upphörande av sprittningen 6—10.

En viktig mellanakt är, att slaktaren, icke schächtförrättaren, om blödnings efter snittet upphör, med handen framdrager de avskurna pulsåderna, som dragit sig mot bröstet, avskär och bortkastar ett stycke tillika med omgivande bindväv och muskulatur, varefter blödnings ånyo börjar, och djuret sakta dör. Under söker man dessa bortkastade stycken, så finner man dem vara från ett duväggs till ett hönsäggs storlek. Den del av blodkärlet, som genomskurits av schächtförrättaren och dess närmaste omgivning, är tätt tilltäppt av en fast blodpropp, så att icke en droppe blod mera kan tränga igenom, ävenledes sträcker sig denna levring till de närmaste omgivande delarna.»

Dessa ord av en känd veterinärprofessor vittnar mer än väl om, att det icke är ett löst stundens hugskott, då det göres fram-

ställningar i syfte att få bort denna barbariska kvarleva från en svunnen tid. Dessa professor Hoffmans ord äro visserligen skrivna för en del år tillbaka, men de ha sitt fulla värde än i dag.

Men den rätta innebörden i denna metod får man, om man en gång har varit i tillfälle att vara åsyna vittne till en dylik schächtning. Man må hysa aldrig så stort förakt för »sjukligt humanitära strävanden», så är man efter ett dylikt bevittnande en avgjord motståndare till slakt efter mosaisk ritual. Att se djurets fåfänga ansträngningar att befria sig, såväl under förberedelserna som under själva akten, då blodet forsande kväller fram efter snittet, är något av det vedervärdigaste som tänkas kan. Och att man icke behöver gå till utlandet för att anskaffa bevis för denna metods grymhet och meningslösa ohygglighet ber jag få visa genom att citera vad föreståndaren för kungl. veterinärinstitutet härstädes, professorn och med. dirn John Wennerholm, i ett till Nordiska djurskyddsföreningen ställt utlåtande skriver:

»Det har varit, är och blir min bestämda mening, att all yrkesmässig slakt av våra större husdjur måste föregås av bedövning. Detta skall i lag stadgas, och skulle religiös ritual föreskriva något annat, så måste den i mänsklighetens intresse och humanitetens reformeras i detta fall. Hela proceduren vid den judiska slaktmetoden gör ett ohyggligt rått och brutalt intryck, detta har väl aldrig någon kunnat bestrida, och både för djurens och de i slakten deltagandes skull bör den bort. Denna slaktfråga i allmänhet är den största av alla djurskyddsfrågor, och den har en sådan oerhörd omfattning, att alla andra synas mig krympa till dvärgar vid sidan av den, och det skulle vara sorgligt, om det icke inom vår representation skulle finnas nog blick för dess betydelse, nog mänsklighet och hjärta för djuren för att få den löst enligt humanitetens krav.»

Men det är ej endast intresse för djuren som bidrager att skapa motståndare till detta. Saken har även en annan sida, och det är att hos samhällets medlemmar, enkannerligen de små, de som leva under ett ständigt tryck av svåra förhållanden, ge stöd åt den uppfattningen, att lagar och förordningar äro till för att efterlevas av endast den ena parten. Detta bidrager, som envar förstår, till skapande av förakt för gällande bestämmelser. Samhället beivrar genom sina funktionärer djurplågeri även av mycket lindrig art och detta med rätta, men samtidigt tolererar det vid

sina egna storslagna institutioner metoder som ovillkorligen måste betraktas som onödigt plågende av djur. Det påminner för mycket om det gamla ordspråket som säger: »När jag super är det rätt».

Ber exempelvis få framhålla: en person får i uppdrag att transportera ett djur genom staden till Stockholms stads slakthus. Under färden blir han kanske ett flertal gånger av allmänheten tillhållen att iakttaga större varsamhet och vänlighet mot djuret, blir kanske t. o. m. rapporterad för polismyndigheterna. Och då har han endast verkställt transporten med utnyttjande av alla möjligheter, förhållandena medgiva. Framkommen till ort och ställe, blir han vittne till hur djuret avlivas utan att de möjligheter för ett smärtfritt dödande, platsen medger, tillvaratagas. Djuret avlivas under en fruktansvärd kamp för friheten.

Att sådana förhållanden ej äro ägnade att stärka respekten för samhällets fordringar ligger i öppen dag. Ett understrykande av just detta är ytterligare, att det vid Stockholms stads slakthus ständigt pågår undervisning i rationell bedövningsslakt, med deltagare från hela landet, utsedda av respektive hushållningssällskap. För dessa kursdeltagare påpekas städse vikten av att all slakt skall föregås av bedövning. Att de sedan vid själva undervisningsanstalten få iakttaga hur detta negligeras bidrager sannerligen icke till stärkande av den undervisning, som meddelats.

Av vad sålunda är anfört framgår med all önskvärd tydlighet, att det ur alla synpunkter är lämpligt, att slakt efter mosaisk ritual blir vid Stockholms stads slakthus förbjudet. Då stadsfullmäktige på sin tid antogo ordningsstadga för slakthuset, föresvävades tydligen fullmäktige av den tanken, att det genom den stadgan var i princip fastslaget, att slakt vid institutionen i fråga skulle föregås av bedövning. I denna stadga finnes emellertid ett tillägg, som ger styrelsen rätt att frångå denna bestämmelse. Och är det tydligen detta, som öppnar möjlighet att vid stadens slakthus förrätta slakt utan bedövning.

Men därmed, att stadsfullmäktige lösa denna fråga, är den icke löst för samhället i dess helhet; för att få en fullständig lösning av densamma är det nödvändigt att den blir förelagd kungl. maj:t. Vad vore då mer naturligt än att Stockholms stadsfullmäktige, då nu denna viktiga fråga är föremål för behandling, inginge till kungl. maj:t med en skrivelse i ämnet.

Med stöd av vad ovan anföres hemställes, att stadsfullmäktige måtte besluta:

dels att, med uteslutande av paragraf 18 i ordningsstadgan för Stockholms stads slakthus' nuvarande innehåll, giva denna paragraf följande lydelse: Djur få ej dödas utan föregående bedövning. Sättet, varpå bedövning skall ske, bestämmes av styrelsen;

dels att i skrivelse till kungl. maj:t hemställes, att slakt efter mosaisk ritual måtte i lag förbjudas.

Stockholm den 18 oktober 1915.

Simon Simonson.